

Posudek vedoucích diplomové práce

studentky BcA. Barbory Kropáčkové
ateliér Nová média II / škola Kateřiny Olivové
Akademie výtvarných umění v Praze

diplomová práce: Osobní je veřejné / Personal is public; Slepá skvrna / Blind spot

vedoucí práce: MgA. Kateřina Olivová / Mgr. et MgA. Darina Alster

oponentka práce: doc. Mgr. Michaela Thelenová

konzultantka práce: Mgr. Vjera Borozan, Ph.D.

Témata dekolonizace minulosti, rodinné i kolektivní viny, jsou pro Barboru velmi osobní, neb vyrůstala v sudetské části Čech, a tudíž byla s temnou stránkou národní minulosti konfrontována od mala. Nacházela vynechaná místa v rodinných příbězích, uzavřené části krajiny, kde se všude válejí velké kusy skla z místních skláren, které postupně zkrachovaly.

Slovo dekolonizace je v posledních letech často skloňované, neb vystihuje určitou revizi historie, kdy postupně začínáme vnímat vynechané části historie i zapovězená místa v krajině a pomalu si připouštíme kolektivní vinu za minulost. Obzvláště ožehavé je v privilegované euroamerické západní společnosti, žijící v blahobytu založeném na utrpení a plundrování zemí třetího světa.

Barbora se cítí jako stará duše, která se zde na svět zrodila už mnohokrát, možná i proto si všímá hlubších vrstev skutečnosti. Neradostné světové události, jako je například situace v Rojavě, zmařené životy uprchlíků na řeckých hranicích a neschopnost Evropy situaci, jakkoliv řešit, zvyšující se hladina rasismu a homofobie ve společnosti či zamlčovaná národní minulost, se dotýkají jejího nitra.

Když přišla Bára na podzim poprvé konzultovat svůj diplomový projekt, cítila se bezradně, nesnadno hledala výstižná slova, neměla odstup. Ihned bylo patrné, že je silným tématem osobně zaujata a má potřebu vyjádřit se adekvátním způsobem, nalézt odpověď na všudypřítomné násilí a bezmoc s ním cokoliv udělat.

Kropáčková je v tvorbě velmi důsledná, odpovědná, domýšlí témata do konce. Realizaci diplomové práce předcházela pečlivý research a konzultace s odborníky (například Vjera Borozan).

V dřívějšku Barbora dlouhodobě zpracovávala téma sexuálního zneužívání a celkově internalizovaného násilí a bezpráví ve společnosti. Její tvorba je feministicky angažovaná. Feministická témata však podrobuje kritice, například otočením genderových rolí. V aktuální práci Bára opustila osobní styl práce s vlastním tělem jako stavebním prvkem, zůstalo však přímé působení instalace na těla diváctva.

Výsledná instalace je složená z několika vrstev, které celkově vtahují diváctvo do mocného nedořečeného narativu. Instalace zpřítomňuje minulost, zbavuje ji špíny, nánosů, balastu, tudíž umožňuje diváctvu skutečnost znovu prožít a zůstat při tom vědomý/á. Jedině tímto způsobem lze nesnadnou historii transformovat v národní zkušenost a poučit se pro příště.

Textová složka práce je propracovanou studií spojující současná feministická východiska s kritikou pozdního kapitalismu a tématem environmentální krize.

Kropáčková vytváří současné umění, které je nástrojem kritiky společnosti a společenské proměny. Navazuje na autory jako je Lukáš Houdek, Mark Ther či Michaela Thelenová.

Celkově Barboru Kropáčkovou považuji za zralou uměleckou osobnost. S diplomovou prací i se způsobem, jak práce vznikala jsem velmi spokojena.

v Praze dne 17. 6. 2020

Darina Alster

Mám velkou radost, že jsem měla možnost, se v ateliéru Nových médií II alespoň na chvíli setkat s umělkyní Barborou Kropáčkovou.

Ve své diplomové práci *Slepá skvrna* se navrácí se do rodného ústeckého kraje a zabývá se temnými místy jeho historie a současnosti zrcadlenými příběhy a zkušenostmi její rodiny a jí samotné. Skrze rodinnou historii a totožnost se pokouší porozumět obecnému, pochopit identitu kraje. Přes lokální témata sleduje, jak se současné světové problémy promítají do konkrétní české krajiny. Na Ústecku totiž najdeme všechno – katastrofy osobní, sociální, historické, ekologické i ekonomické.

Zkoumá minulost, současnost, krajinu, své kořeny, prostor mentální i fyzický. Snaží se zachytit a pochopit historii krajiny, která historii nemá. Anebo když, tak řádně vytěženou, pohřbenou pod výsypkou. Obětovaná lokalita, kde se „příroda mění na výrobky a vztahy na služby“. Bára vedle sebe staví témata hodnot, kolonizace, feminismu, aktivismu, ekologie, tradice, řemesla, architektury, struktury.

Navracíme se do období poválečného odsunu původního německého obyvatelstva, do období, kdy Bářini předkové přicházejí do kraje, získávají vysídlené domy a podílí se na vyklizení dalších. Nalézají souvislosti minulého násilí, s násilím dějícím se v přítomnosti. Zároveň není důležité, zda se tyto represe dějí na lidech nebo přírodě.

Zabývá se ideami a ideály spravedlnosti, lidství, kultury, společnosti. Snaží se přijmout a transformovat kolektivní vinu. Vyrovnat se se skutky, které téměř nejsou uznané, tím méně reflektované a podílí se přitom na našich osobnostech, osudech, kolektivní paměti – epigenetická paměť předává v DNA traumata následujícím generacím.

Mimo umělecký svět existuje pouze malá snaha přiznat se k násilí probíhajícímu během vysídlování a transformovat ho. Jedním z takových počínů je třeba pochod z Brna do

Pohořelice, který se v posledních letech koná na znamení přijetí zodpovědnosti, solidarity a lítosti za „Brněnský pochod smrti“, který proběhl při vysídlování Němců 30.-31.5.1945. Bára se nerozhodla podobně jako Lukáš Houdek soustředit se na konkrétní zločiny, ale na emoční porozumění a nacítní, kam zkušenosti jejich předků vedly, čím je Ústecko, oblast která má „temnej rajcovní mrd“, typické v tuto chvíli.

Ráz ústecké krajiny začal určovat průmysl, k její ekologické devastaci došlo zejména sklářským a textilním průmyslem, těžbou a socialistickým plánováním. A hrozba prolomení limitů těžby hnědého uhlí je na Ústecku stále přítomna. Chceme v lokálních podmínkách ilustrovat, jak k současné migrační krizi přispívají environmentální problémy?

„Byť se na první pohled může jevit, že příběh Sudet je unikátním příběhem tragického sledu historických událostí ve střední Evropě, já ho vnímám také jako jeden z mnoha učebnicových příkladů globalizace.“

V loňské akademickém roce Bára opakovaně reagovala na kampaň #metoo. Před dvěma lety se rozhodla realizovat ve veřejném prostoru radikální performance, v které atakovala nic netušící muže a pokoušela se je políbit. Vybrala si k této akci rušná pražská náměstí a často takto „útočila“ na cizince. V minulém akademickém roce se začal objevovat intenzivní zájem pracovat s prostorem, instalací. Téma sexuálního obtěžování komunikovala skrze fyzický zážitek, procházení konkrétním místem, kdy pracovala především s rozměry a významy. Její zdánlivě stereotypně „holčičí“ pokojíček způsoboval spíš úzkost. Mimo jiné se připravovala na realizaci své diplomové práce, kde se nechce limitovat samotným videem nebo instalací, ale vytváří významově i vizuálně naplněný prostor, který spojuje video s textovou částí (ve formě titulků), zvukem, skleněnými objekty a celkovým uvažováním o prostoru, materiálu a světle a jejich schopnostech účinkovat na diváctvo.

Bára v tomto akademickém roce intenzivně konzultovala, poctivě pracovala, postupovala systematicky. Ke svému tématu realizovala hodnotný výzkum a sepsala opravdu pozoruhodnou teoretickou práci. Jako vyspělá umělkyně provedla mnoho reduktivních rozhodnutí, zpřesnění, jakým tématům se věnovat a jak vystavět samotnou instalaci. Bára je náročná a sebekritická. Přála bych ji především pevnější umělecké sebevědomí, její práce si ho rozhodně zaslouží.

Ve chvílích masivních celosvětových protestů #blacklivesmatter, ve stínu pandemie Covid-19, se Bářina témata zhmotňují do současnosti. Co jiného máme se svými privilegii dělat než se zapojit do řešení problémů násilí, xenofobie a diskriminace.

v Brně dne 17. 6. 2020

Kateřina Olivová

Doporučujeme udělení titulu MgA. Barboře Kropáčkové a její diplomovou práci navrhuje hodnotit známkou **v ý b o r n ě**.